

Alternativ medisin som utfordring for kristen skaperteologi

ARNE TORD SVEINALL

Innledning

For å belyse problemstillingen vil jeg begynne med tre små biografiske skisser. De er innbyrdes forskjellige, og de må vurderes ulikt – både teologisk og medisinsk. Felles for dem er likevel at de utfordrer oss på mange plan, og at de hver for seg er eksempler på den stadig voksende interesse for alternativ medisin, eller supplerende medisin.¹

Første eksempel er en bok: Frank Olsviks «Tvil, tro og helbredelse.» Jeg siterer fra bokens omslag:

Frank Olsvik er en av Norges mest kjente «healere». I denne boken forteller han sin eiendommelige livshistorie. Gjennom oppvekst og ungdomsår skiller ikke Frank Olsviks liv seg særlig fra andres. Først vinteren 1987 skjedde det noe: Av en bekjent får han låne en bok om håndspålegging og åndelig helbredelse. Uten de helt store forventninger følger han bokens anvisninger i et forsøk på å helbrede sin kone for en urinveisbetennelse. Det lykkes, og oppglødd av resultatet, men fremdeles full av skepsis prøver han å hjelpe en bekjent med multippel sklerose på samme måte. Det ser mørkt ut lenge, men etter en tids behandling begynner underlige ting å skje, og snart kaster «pasienten» krykkene – og går! Slik begynner Olsvik i sitt nye yrke som «healer» – først på deltid, senere på heltid.

Det hører med til historien at oppdagelsen av egne krefter kom helt overraskende på forfatteren. Gjennom sin leting etter å forstå fenomenet vender han seg til hiduismen, nærmere bestemt Krishna-bevegelsen. Tanken slår en: Dersom forfatterens helbredende krefter virkelig er reelle, finnes det ikke plass for dem i Kirken?

Andre eksempel dukket opp etter et foredrag som jeg hadde holdt om nyreligiositet et sted på Østlandet. En eldre kvinne kommer opp til meg, ser seg forsiktig omkring for å forvise seg om at ingen hører, tar sats og sier: Jeg har blitt langt bedre av mine nakkeproblemer etter at jeg begynte med akupunktur, men jeg våger ikke fortelle det til noen. Jeg vet at jeg kommer til å bli vurdert som en frafallen, og at jeg har gitt seg i kast med onde makter. Er det slik? Kan jeg fortsette med akupunktur?

Tredje eksempel kom gjennom en telefonsamtale. En mann sier: Min kone har ryggproblemer. I den siste tiden har hun gått til en healer. Healeren kontakter under «behandlingen» en fransk lege på telefon, som igjen står i spiritistisk kontakt med en avdød lege. Hva skal jeg gjøre?

Det er et langt sprang fra det andre til det tredje eksemplet. Problemstillingen berører selvsagt den aktuelle behandlings validitet, men i like stor grad forholdet mellom behandling og ideologisk ståsted.

Ulike syn på alternativ medisin

Alternativ medisin vurderes forskjellig – både fra medisinsk og fra teologisk/filosofisk hold.

Medisinske eksempler:

Den ordinære skolemedisinen, forsåvidt representert gjennom et flertall av medlemmene i Den norske Lægeforening, er skeptiske til alternativ medisin. Alternativmedisinens tenkesett lar seg ifølge dem ikke forene med anerkjente vitenskapelige metoder, blant annet finnes det ikke tilstrekkelige doble blindtestresultater som beviser behandlingsmetodenes berettigelse. Skepsisen vil nok variere i intensitet, men mange vil være enig i følgende uttalelse, her myntet på homøopati:

«Homøopatien er et godt eksempel på en veletableret uortodoks terapeutisk skole, som er lige så spekulativ som humoralpatologien..... og det synes slet ikke at genere homøopaterne, at de somme tider anvender medicin i så svage koncentrationer, at hver dosis i gennemsnit indeholder mindre end ét molekyle af den nye «aktive» substans».²

På den annen side finnes også medisinere som har et positivt syn på flere alternativmedisinske metoder. Et eksempel er Vilhelm Schjelderup som bl.a. gjennom sin bok «Nytt lys på medisinen» ønsker å presentere nye tankemodeller:

«Vi må trekke den slutning at den homøopatiske faktor er bundet til løsningsmidlet og ikke til utgangsstoffets molekyler. Og likevel må den være knyttet til dette utgangsstoffet som et slags bilde, og formidle informasjon om dette kjemiske stoffet på en slik måte at den kan virke på organismen i overensstemmelse med likhetsprinsippet.»³

Teologiske eksempler:

Den toneangivende kritikk mot alternativmedisinen berører i første rekke denne medisinske ideologiske opphav. Akupunktur lar seg f.eks. i utgangspunktet ikke forklare uten hensyntagen til kinesisk religiøsitet og filosofi. Spørsmålet blir derfor om det er mulig å sette et skille mellom forklaringsmodell og behandlingsmetode.

De teologiske svar på dette er forskjellige.

Den mest teologisk-kritiske bok utgitt på norsk om dette emnet er «Helse for enhver pris?» av den sveitsiske legen Samuel Pfeifer. Han skriver f.eks. om akupunktur:

«Under vitenskapens dekke og under påskudd av å ville formidle helse til mennesker, får pasienten umerkelig sprøytet en dose av Østens filosofi inn under huden. Det er det spørsmål kristne må ta stilling til, når det skal vurderes om de kan anbefale denne form for behandling eller ikke.»⁴

Det skal da heller ikke benektes at et stort antall bøker om alternativmedisinske metoder aldri har gjort noe forsøk på å løsrive behandlingsmetodene fra deres (vanligvis) østlige religiøse ståsted. Mest iøynefallende er ulike slags healingteknikker, hvor grenseoppgangen mellom de helsemessige og de religiøse mål kan være flytende. Enkelte behandlere er direkte kritisk til det kristne gudsbegrep og menneskesyn, idet de hevder at dette kan hemme behandlingseffekten:⁵

«Teorien om at Gud eksisterer uten for os selv, har under mit arbejde gentagne gange vist sig at være en hindring for folk på vej mot helbredelse, og i særlig grad for folk, der arbejder med holistiske terapeuter».

Mot slutten av denne artikkelen vil vi imidlertid spørre oss selv om hvilke betingelser som bør være oppfylt for at en skal kunne akseptere behandlingsmetoden fra et teologisk ståsted.

Alternativmedisinske fellestrekk

For bedre å danne seg et bilde av de alternativmedisinske metoder, vil jeg presentere noen av deres fellestrekk:

1. Alternativmedisinen har en holistisk innstilling, og betrakter ikke kroppen som en mekanisk modell. Hele det menneskelige samspill er i fokus, med natur, miljø etc.:

«I en snevrere forstand betyr holisme å betrakte alle aspekter av den menneskelige organisme som gjensidig forbundet med og avhengig av hverandre. I en videre forstand betyr det dessuten å erkjenne at organismen står i et evig samspill med de naturlige og sosiale omgivelser.»⁶

Vitenskapen har på mange måter hatt et dualistisk utgangspunkt helt siden Descartes. Den fysiske verden (*res extensa*) ble overlatt til vitenskapen, men Kirken beholdt den sjelelige og åndelige verden (*res cogitans*) under sin egen eksklusive autoritet. For å forbinde disse to verdener, konstruerte Descartes teorien om konglekjertelen, hvor det materielle og det åndelige «møtes». Helt opplagt fikk dette medisinske konsekvenser – ved at bare analytiske og mekaniske forklaringer fikk vitenskapelig gyldighet. Mange vil vurdere det som en vitenskapelig reduksjonisme som gjør alt liv til kompliserte maskiner. Molekylærbiologien ble basalvitenskap.⁷ Å sprengre den cartesianske modell vil for mange alternativmedisinere være et mål, og bety en medisinsk revolusjon.⁸

2. Alternativmedisinen opererer vanligvis med giftfri behandling. Selv om homøopati kan bruke giftstoffer i sine preparater, opptrer de i ekstreme fortyninger.
3. Alternativmedisinen opererer ofte med forklaringsmodeller som sprenger rammer for alminnelig vitenskapelig erkjennelse. Mye lar seg ikke forklare under henvisning til ordinære kausale prinsipper.
4. Pasienten antas i sterk grad å være medvirkende til sin egen helse og helse.

For å få et inntrykk av en typisk alternativmedisinsk behandlingsmetode, vil jeg i det følgende gi en kort beskrivelse av akupunktur.

Akupunktur

Ordet akupunktur kommer fra latin og betyr: å stikke med noe skarpt.

Kort historikk:

Det vites ikke eksakt når akupunktur første gang ble brukt i Kina, men antagelig ligger det flere tusen år tilbake i tiden. I Europa ble akupunktur kjent gjennom handel med kineserne på 1600-tallet, men det skulle ta svært lang tid før metoden fikk gjennomslag i medisinske kretser.

Svensken Gustav Langrens doktoravhandling om akupunktur i 1829 hadde betydning, men det var først da diplomaten Soulié de Morant oversatte originale kinesiske skrifter om akupunktur i 1929, at interessen skjøt fart. Allment kjent i Europa ble akupunktur imidlertid ikke før i 1970-årene.⁹

Ideologi:

Tao er utgangspunktet, urgrunnen, alle tings opphav. Fra tao utgår de universelle motsetninger, Yin og Yang. Språklig betyr Yang solsidene av fjellet, og Yin skyggesiden av fjellet. Yang står for varme, aktivitet, maskulinitet, mens Yin står for kulde, passivitet og femininitet. Yang og Yin består i et utfyllende motsetningsforhold til hverandre. Menneskekroppen må være i balanse. Hvis ikke, kan sykdommer opptre.

Yang-organer: Hulrom (tykktarm, tynntarm, urinblære, «den tredobbelte kroppsvvarmer» – stoffskiftet, det endokrine system). Yin-organer: Faste organer (lunge, hjerte, d.v.s. blodet som flyter gjennom hjertet).

Qi/Chi oversettes vanligvis med energi, men er ikke dekkende om vi tenker energi i vestlig, mekanisk betydning. All eksistens er avhengig av Qi, som er «livets, fødselens og forvandlingens grunnlag», som det heter i det berømte verket *Nei Jing*.

Qi flyter gjennom det menneskelige kanalsystemet, *meridianene*. Tradisjonelt regner en med 12 meridianer på hver side av kroppen (kinesisk), men i dag synes mange å ha utvidet antallet til mer enn 20 på hver side, hver av dem i energetisk sammenheng med et viktig organ (lever, lunger etc.).

Meridianene forbindes med hverandre i fingertuppene og i tærne, hvor utvekslingen av energi foregår.

Til hver meridian er knyttet 3 sekundærmeridianer og 8 ekstrameridianer. Meridianene dekker ifølge kinesisk medisin alle sider av kroppen. De tolv hovedkanalene pluss 2 av ekstrakanalene innehar

akupunktorens klassiske 365 punkter. Rygg og utsiden av kroppen er Yang, og Yang-energien har retning oppover. Yangkanalene ligger på ryggen og siden av kroppen, starter lavt og ender høyt oppe på kroppen. For Yin-organer er det motsatt.

Akupunkturpunktene ligger langs akupunkturmeridianene, men det hevdes at disse i motsetning til punktene ikke har blitt anatomisk påvist. En regner i dag med at det finnes ca. 1000 akupunkturpunkter på kroppen, et større antall enn i tradisjonell kinesisk medisin. Disse punktene er ifølge Vilhelm Schjelderup anatomisk påvist som en liten nerve med medfølgende blodkar som ender opp som en pensel med fine nervetråder.¹⁰

Kineserne kalte disse punktene knutepunkter for kroppens energisirkulasjon.

Behandlingen med akupunktur foregår enten med nåler, varme eller massasje. Behandlingen med varme kalles *moxa* etter det kinesiske navnet på burot som i tørket tilstand brenner med langsom glødning. Akupunkturnålene kan eventuelt også bli tilkoblet en elektrisk kilde.

Ifølge tradisjonell kinesisk medisin skal manipuleringen av akupunkturpunktene resultere i at livsenergien, Qi eller Chi, igjen får strømme uforstyrret.

Det var ved smertebehandling at akupunktur ble kjent i Vesten. Fremstillinger av eplespisende og smilende pasienter som tilsynelatende upåvirket fulgte med på sin egen operasjon, gjorde sterkt inntrykk. Ved smerteklinikker etc. har da også akupunktur i større og større grad blitt akseptert som en del av behandlingen.

Akupunktur blir videre brukt for å bidra til økt blodsirkulasjon, for å styrke immunforsvaret, ved behandling av astma etc. Vilhelm Schjelderup hevder f.eks. å ha gode resultat med akupunktur i behandling av Bechterews sykdom.¹¹ Psykiatrisk behandling har også kunnet nyttiggjøre seg akupunktur – f.eks. ved angstlidelser.

Hvorfor virker akupunktur?

Ingen vet eksakt hvorfor akupunktur virker, eller hva det er som virker. Det skal lite fantasi til å forestille seg hvilke ulike verdener akupunktur og vestlig skolemedisin befinner seg i. Undersøkelser i Kina viser f.eks. at varmebehandling av et punkt på lilletåen kan være nyttig i forbindelse med fødselshjelp fordi dette kan få et foster som står i feil stilling til å snu seg – slik at fødselen kan forløpe normalt.¹²

Akupunktører diskuterer hvorvidt det eksisterer et sideløpende nervesystem som er basert på likestrøm, i motsetning til de ordinære nervetråders digitale system. Forskning har vist at elektrisk likestrøm

ikke overføres i selve nerven, men i nerveskjeden som omgir nerven.¹³ Samme forskning har vist at likestrømssystemet spiller en stor rolle i vevsgenerering. I virkeligheten kan dette bidra til forståelsen av hva akupunktur handler om.

Finnes akupunkturpunktene og energibanene? Store deler av skolemedisinen tviler, men kan likevel ikke underslå det faktum at mange mennesker hevder å ha hatt stor hjelp av akupunktur. Effekten synes å være åpenbar, men debatten går høyt i medisinske kretser om hva det egentlig er som virker. Følgende argumenter bringes gjerne på banen:

1. Akupunktorens påstand om mindre elektrisk motstand i akupunkturpunktene enn i det omkringliggende vev skyldes ifølge skolemedisinen sterkere svettesekresjon i nålestikket, og dermed mindre elektrisk motstand.
2. Det antas at pasienten ved bruk av akupunktur blir avledet fra sine egentlige smerter.
3. Nevrofysiologiske forklaringer. Deler av det ordinære nervesystem lammes/bedøves. Gjennom en omstendelig biokjemisk prosess er det f.eks. påvist at elektroakupunktur stimulerer utskillingen av endorfin i blodet – som igjen virker smertelindrende.
4. Placeboeffekt. Troen på virkningen av akupunktur gjør at den virker.

Jeg har små forutsetninger for å kunne vurdere dette medisinsk. I utgangspunktet synes likevel følgende uttalelse av Schjelderup å være utfordrende:

«Vi har ikke i dag noe helt tilfredsstillende alternativ til å forklare hva som egentlig skjer under akupunkturbehandling, og som kan gi oss kliniske retningslinjer for hvorledes behandlingen best kan utføres. Den tradisjonelle læren bygger tross alt på erfaringer som er samlet gjennom århundrers og årtuseners praksis. Skulle teorien være gal, vil den likevel kunne gi oss en del praktiske retningslinjer inntil vi er i stand til å erstatte den med en bedre forklaringsmodell».¹⁴

Når akupunktur blir utført etter ordinære hygieniske retningslinjer, og når utøverne har god medisinsk kjennskap til den menneskelige anatomi (det forekommer punkterte lunger), synes ikke akupunktur å representere noen fare.¹⁵

Teologiske utfordringer:

Hvordan forholder Chi og Yin/Yang seg til kristen teologi? Finnes Chi? Vil i så fall troen på dette fortrenge troen på Jahve?¹⁶

Etter min oppfatning er det ikke Yin/Yang som først og fremst er utfordringen for kristen skaperteologi. Yin/Yang kan oppfattes som forklaringsmodeller på observerbare fenomener (surt/søtt, maskulint/feminint etc.). Jeg ser imidlertid klart problemet når det gjelder Tao. Troen på Tao som et monistisk prinsipp, med et energetisk univers og menneskesyn som konsekvens, lar seg ikke kombinere med et kristent gudsbegrep og menneskesyn.¹⁷

Men betyr dette at det er umulig å benytte seg av akupunktur og enkelte andre alternativmedisinske behandlingsmetoder med utgangspunkt i en østlig religiøs ideologi uten å «ta skade på sin sjel»? Etter min oppfatning behøver det ikke å være slik.

Nytestamentlig «parallell»

For å begrunne dette vil jeg ta utgangspunkt i en nytestamentlig tekst, nemlig diskusjonen om tempelkjøttet i 1. Kor. 8.

Situasjonen er følgende: De kristne i Korint ser med bekymring på «tempelkjøttet» som blir solgt på torvet. Kjøttet har tidligere blitt brukt som offer til fremmede guder i de nærliggende templer, for deretter å bli solgt som billig kjøtt. Spørsmålet er om de kristne kan spise dette kjøttet med god samvittighet.

Paulus sier et klart ja, men gjør en reservasjon: Dersom kjøttspisingen resulterer i store samvittighetsproblemer for andre kristne, så kutt ut kjøttet.

Etter min oppfatning foretar Paulus en skapelsesteologisk argumentasjon. Kjøtt er kjøtt. Demoniet forbindes ikke med kjøttet i seg selv, men eventuelt gjennom dets bruk. Troen på tempelguddommene formidles ikke via kjøttmåltidet, men gjennom å oppsøke deres eget trosrom, og ta del i de ledsagende ritualer.¹⁸

Hvis vi fører denne tankegangen over til spørsmålet om bruk av alternativmedisinske metoder, så vil jeg hevde at livssyn ikke lar seg formidle gjennom nålestikk (akupunktur) eller massasje av fotsålene (fotsoneterapi). Livssyn formidles ved tro.

Den norsk-tyske teologen Joachim Grün synes å ha gitt oss en brukbar tankemodell gjennom ordparet «naturliggjøring» og «dåp». Gjennom naturliggjøring løsrives behandlingsmetoden fra dens ideologiske utgangspunkt, og gjennom dåp plasseres den i en kristen skaperteologi.

Det er en viktig utfordring å kunne skjelne mellom uforklarlighet og destruktiv okkultisme. Det må være tillatt, ja til og med nødvendig, å hevde at mange fenomener i kropp og natur ennå ikke er oppdaget. Alt annet ville være hovmod. Om andre religioners behandlere skulle oppdage disse fenomenene først, så må det være tillatt, med utgangspunkt i kristen skaperteologi, å stille spørsmåls-

tegn ved deres forklaringsmodell av det observerbare, uten derved å la det gå automatikk i å forkaste metoden. Den medisinske historie har tallrike eksempler på adekvate behandlingsmetoder som hadde et opprinnelig okkult ståsted. Alkymien førte f.eks. til kvikksølvbehandling av syfilis. Mannen som oppdaget blodets kretsløp, var i sin forskning ledet av den okkulte tanke at mennesket er et mikrokosmos i universets makrokosmos. På samme måte som planetene går rundt solen, går blodet rundt hjertet.¹⁹ Det er dessuten naturlig å kunne henviser til kiropraktikk som eksempel på en behandlingsmetode som i dag har helt andre ideologiske undertoner enn tidligere.²⁰

Jeg har imidlertid sett noen ganger at Paulus' formaninger om å ta hensyn til den svake bror bør komme til anvendelse. Alternativmedisinere har som nevnt en holistisk innstilling. Det betyr at alle aspekter ved mennesket er interessant, også de livssynsmessige. Behandlernes eget livssyn vil i varierende grad komme til uttrykk, men tatt i betraktning den holistiske innstilling, vil livssynsspørsmål lett bringes på banen. For mange kan dette oppleves vanskelig.

Avsluttende kommentarer

1. Forholdet mellom tradisjonell skolemedisin og alternativ medisin synes å være spent, om en ser bort fra enkelte unntak. Mitt inntrykk er at begge leire har gravd sine egne skyttergraver hvor de tillegger hverandre karikerte synspunkt. Med urette kritiseres skolemedisinen for ikke å være opptatt av «det hele menneske», og med urette kritiseres alternativmedisinen for å være useriøs.
2. Jeg deler ikke den entydige teologiske kritikk som f.eks. kommer frem gjennom Pfeiffers bok «Helse for enhver pris». For det første stilles få teologiske spørsmålstegn ved skolemedisinen, og for det andre synes forfatteren å sette likhetstegn mellom det uforklarlige og det okkulte.
3. Jeg har sans for ordparet «naturliggjøring» og «dåp». Med dette menes at det er mulig å akseptere behandlingsmetoden, uten å måtte akseptere forklaringsmodellen som tradisjonelt blir gitt. Hvis Qi (Chi) oppdages og måles, vil selvsagt ikke denne energis eksistens gi problemer, så lenge den innkorporeres i kristen skaperteologi, men uenigheten kommer tydelig til syne når Qi (Chi) kombineres med et energetisk gudsbegrep og menneskesyn.
4. Men kan ikke det ene dra det andre med seg? – vil mange si. Er det ikke lett å ta med seg f.eks. det energetiske livssyn e.l. på kjøpet? Jeg ser ikke bort fra det, men i så fall omfattes det av Paulus' formaninger i 1. Kor 8 om den svakes samvittighet. Da er imidlertid ikke utgangspunktet prinsipielt, men pedagogisk.

5. Kirken har gjort seg ferdig med den donatistiske strid. Kjetterdåpen er gyldig. Ingen av oss spør den skolemedisinske kirurg om hans religiøse ståsted. Det er ingen grunn til å betvile hans medisinske kompetanse, selv om aldri så mange slags religiøse ritualer teoretisk sett kunne bli lest over det åpne sår. Dersom den alternativmedisinske behandlingen har virkning, får behandlerens religiøse ståsted bli hans egen sak. Jeg ser da bort fra unntak som er beskrevet i neste punkt.
6. Enkelte alternativmedisinske metoder har ideologi og metode så integrert at det ikke er mulig å separere. Jeg tenker i første rekke på enkelte healingbevegelser.
7. Mye forskning gjenstår, og det er helt på det rene at mange alternativmedisinske metoder ikke er holdbare. Markedet synes umetelig, og da er det ikke urimelig at det dukker opp mye useriøsitet og svindel. Men – det kan tenkes at alternativmedisinen kan bidra til en større forståelse av Guds skaperverk – som slett ikke gjør Gud mindre.
8. Det er viktig helt til slutt å vektlegge at Kirken har skatter som kanskje er undervurdert. Det nye testamente gir mye rom for forbønn, salving av syke, helbredelse og behandling av såvel psykiske som fysiske sykdommer. Dette bør vi ta på alvor. Om Gud er Gud, så har den kristne kirkes diakoni de gode metoder i sin egen midte – til bruk for det hele menneske. I dette ligger også at den kristne kirkes diakoni bør være sitt ansvar bevisst og avsløre useriøsiteten – innen både andres og i kirkens egne rekker.

Fotnoter:

1. Om en sammenligner resultatene fra Helseundersøkelsen 1975 (HU 75) med resultatene fra Helseundersøkelsen 1985 (HU 85), vil en se at det er en økning i antall kontakter med helsevesenet. Besøk hos alternative behandlere har imidlertid hatt en større økning enn besøk hos ortodokse behandlere. Vigdis Moe Christie: Den andre medisinen, s. 16-17.
2. Wulff, Pedersen og Rosenberg: Medicinsk filosofi, s. 47-48.
3. Schjelderup: Nytt lys på medisinen, s. 255.
4. Pfeifer: Helse for enhver pris?, s. 64.
5. Myss & Shealy: Helbred og livsstil, s. 94.
6. Den medisinske antropolog Margareth Lock i samtale med Fritjof Capra. Visdom 2000, s. 175.
7. Schjelderup: Nytt lys på medisinen, s. 24 ff.
8. Capra: Vendepunktet, s. 110.
9. Arne Johan Norheim: Hva du bør vite om akupunktur, s. 14-15.
10. Vilhelm Schjelderup: Nytt lys på medisinen, s. 34.
11. Schjelderup, s. 65.
12. Schjelderup, s. 61.
13. Schjelderup, s. 78.

14. Schjelderup, s. 39.
15. Dr. Vernon Coleman's Guide til Alternative Medicine, s. 33.
16. «Den kjensgjerning, at det ikke har lyktes akupunkturtilhengerne å frambringe vitenskapelig holdbart bevismateriale, har skapt en fruktbar grobunn for spiritistiske forklaringsmodeller av enhver art. Flere og flere bøker vil slett ikke vite av materielle beviser for akupunktur. De regner simpelthen med de okkulte krefters virke. Dr. G. Fisch taler for mange, når han sier: «Akupunktoren kan ikke adskilles fra den kinesiske medisin – vitenskapen om den menneskelige energetikk...». Helse for enhver pris? s. 55.
17. Jfr. likevel at enkelte kinesiske bibeloversettelser har oversatt Joh. 1,1 med: I begynnelsen var Tao.
18. 1. Kor 8: 9 og 13.
19. Medicinsk filosofi, s. 48.
20. Jørgensen: Alternativ behandling og religiøs påvirkning, s. 19.

Benyttet litteratur:

- Capra, Fritjof: Vendepunktet. Dreyer 1986.
 Capra, Fritjof: Visdom 2000. Dreyer 1989.
 Coleman, Dr. Vernon: Guide to Alternative Medicine. Corgi Books 1988.
 Christie, Vigdis Moe: Den andre medisinen. Universitetsforlaget 1991.
 Fulder, Stephen: Supplerende medisin. Dreyer 1986.
 Jørgensen, Jørgen: Alternativ behandling og religiøs påvirkning. Kolon, Danmark 1991.
 Norheim, Arne Johan: Hva du bør vite om akupunktur. Tiden 1989.
 Myss, Caroline & Shealy, Normann: Helbred og livsstil. Om foreningen af traditionel og alternativ legekunst. Politiken, Danmark 1991.
 Olsvik, Frank: Tvil, Tro og Helbredelse. Aschehoug 1991.
 Pfeifer, Samuel: Helse for enhver pris? Hermon 1988.
 Schjelderup, Vilhelm: Nytt lys på medisinen. Cappelen 1989.
 Wulff, Pedersen og Rosenberg: Medisinsk Filosofi. Munksgaard, Kbh. 1990.

Arne Tord Sveinall, f. 1950, er institutt lektor ved Egede Instituttet, Oslo, og ved Institutt for Sjelesorg, Modum Bad.

Alternative medicine as a challenge to a Christian theology of creation.

After introducing various interpretations of alternative medicine from the standpoint of theology and modern medicine, the author describes some characteristic features of alternative medicine. This is developed further by using acupuncture as a concrete example. In a concluding evaluation an attitude of criticism and openness, based on a sound theology of creation, is recommended.

